

Nr 377.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående understöd till vissa läroanstalter för utbildande av lärarinnor i handarbete; given Stockholms slott den 5 mars 1920.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen

att till understöd enligt de bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna gott meddela, åt vissa anstalter för utbildande av lärarinnor i handarbete anvisa på *extra stat* för år 1921 ett förslagsanslag, högst, 24,000 kronor, att utgå med högst 8,000 kronor till en var av följande läroanstalter, nämligen Maria Nordenfelts kvinnliga yrkesskola i Göteborg, Andrea Eneroths handarbetskola och seminarium i Stockholm samt föreningen Handarbetets vänner och Hulda Lundins högre slöjdseminarium i Stockholm.

De till ärendet hörande handlingarna skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

GUSTAF.

Olof Olsson.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 5
mars 1920.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden: PETERSSON,
PETRÉN,
NILSON,
LÖFGREN,
friherre PALMSTIERNA,
UNDÉN,
THORSSON,
HOLMQUIST,
OLSSON.

Departementschefen, statsrådet Olsson anförde:

Understöd
till vissa
läroanstalter
för utbildan-
de av lära-
rinnor i hand-
arbete.

Vid anmälan den 7 januari 1920 av anslagsbehoven under riksstatens
för år 1921 åttonde huvudtitel hemställde jag, att Kungl. Maj:t måtte fö-
reslå riksdagen att, i avbidan på proposition angående understöd till tre
läroanstalter för utbildande av lärarinnor i handarbete, för ändamålet be-
räkna på extra stat för år 1921 ett förslagsanslag, högst, å 24,000 kronor.

Denna min hemställan blev av Kungl. Maj:t bifallen.

Jag anhåller nu att få återkomma till detta ärende.

På extra stat för vart och ett av åren 1915—1919 har riksdagen så-
som understöd till en var av tre läroanstalter för utbildande av lärarin-
nor i handarbete anvisat ett belopp av 3,700 kronor, att utgå enligt de
bestämmelser, Kungl. Maj:t kunde finna gott meddela. Dessa läroanstalter
hava varit: högre handarbetslärarinneseminariet vid Maria Nordenfelts
kvinnliga yrkesskola i Göteborg, Andrea Eneroths handarbetsskola och se-
minarium i Stockholm samt föreningen Handarbetets vänner och Hulda

Lundins högre slöjdseminarium i Stockholm. Därjämte beviljade 1918 års lagtima riksdag 2,500 kronor åt ytterligare en läroanstalt av liknande art, nämligen fackskolans för huslig ekonomi i Uppsala lärarinnekurs i handarbete. För år 1920 blevo ifrågavarande understöd höjda till 6,000 kronor för vart och ett av förstnämnda tre seminarier och till 4,500 kronor för sistnämnda lärarinnekurs. Ifrågavarande anslagsökningar voro uteslutande betingade av kristidens ekonomiska verkningar. I fråga om den närmare utredningen härom liksom beträffande förevarande läroanstalter i övrigt tillåter jag mig hänvisa till innehållet i punkt 176 av 1919 års statsverksproposition, bilagan åttonde huvudtiteln.

Framställningar om statsunderstöd jämväl för år 1921 hava nu gjorts av ifrågavarande läroanstalter; en av dem, för vilka understöd begärts, är fackskolans för huslig ekonomi i Uppsala lärarinnekurs i handarbete. På sätt jag förut denna dag anfört, har emellertid, i enlighet med 1919 års lagtima riksdags uttalade mening, en ingående utredning angående nämnda fackskola företagits, för vars resultat jag förut redogjort. Vid beräkningen av det för denna skola erforderliga belopp har hänsyn tagits jämväl till den gren av fackskolans verksamhet, som avser utbildning av handarbetslärarinnor, vadan i nu förevarande sammanhang sistberörda verksamhet ej torde böra tagas i betraktande. Jag har sålunda nu för avsikt att allenast till prövning framlägga ärendet om statsanslag till förberörda tre läroanstalter.

Beträffande *Andrea Eneroths handarbetsskola och seminarium i Stockholm* har föreståndarinnan för denna läroanstalt, under framhållande, bland annat, av en befarad nedgång av lärjungantalet för arbetsåret 1921 och emotsedd hyresökning, hemställt om ett statsanslag för nämnda år av 8,000 kronor, alltså 2,000 kronor mer än vad för år 1920 utgår till denna anstalt. Vid ansökningen är fogad en så lydande

Inkomst- och utgiftsstat

för *Andrea Eneroths* högre handarbetsseminarium i Stockholm för år 1921.

Inkomster:

Elevavgifter	kronor	8,000:—
Beräknad brist	»	9,847:—
		Summa kronor 17,847:—

Utgifter:

Avlöningar.....	kronor	8,847:—
Hyra.....	»	5,500:—
Uppvärmning	»	900:—
Belysning	»	400:—

Vaktmästarbiträde, städning och rengöring	kronor	800:—
Inventarier och undervisningsmateriell.....	»	300:—
Underhåll av inventarier.....	»	200:—
Diverse expeditionskostnader och dylikt samt till oförutsedda utgifter.....	»	900:—
Summa kronor		17,847:—

Föreståndarinnan för *Maria Nordenfelts kvinnliga yrkesskola i Göteborg* har likaledes anhållit om ett belopp av 8,000 kronor, under framhållande av svårigheterna att under nu rådande dyrtid kunna uppehålla undervisningen på ett tidsenligt sätt och att kunna lämna lärarpersonalen erforderligt dyrtidstillägg å dess avlöningar. Skrivelsen är åtföljd av nedanstående

Förslag till stat för år 1921

för handarbetslärarinnekurs vid Maria Nordenfelts högre
handarbetslärarinneseminarium.

Utgifter:

Lärlöner.....	kronor	10,200:—
Belysning och uppvärmning	»	900:—
Städning.....	»	875:—
Tryck-, annons- och diverse omkostnader.....	»	900:—
Bokföring m. m.	»	300:—
Frielever	»	700:—
Hyra.....	»	1,625:—
Underhåll av inventarier.....	»	850:—
Summa kronor		16,350:—

Inkomster:

Elevavgifter	kronor	8,350:—
Statsanslag	»	8,000:—
Summa kronor		16,350:—

För föreningen *Handarbetets vänners och Hulda Lundins högre slöjdseminarium i Stockholm* har föreslagits för år 1921 ett belopp av ävenledes 8,000 kronor. Jämväl i denna ansökning återopas de stegrade utgifterna för löner, hyror samt till materialier, och göres dessutom ett uttalande beträffande seminariets uppgifter, vilket uttalande lika fullt gäller samtliga ifrågakvarande läroanstalter. Det heter härom i sistberörda ansökning:

På de lärarinnor, som utgå från handarbetsseminarierna, beror arten och graden av kvinnornas intresse för deras oomtvistade arbetsfält, det kvinnliga handarbetet. I sin tur blir intressets styrka eller svaghet avgörande både för individen och för landet. Det kan — rätt grundlagt i barndomsskolan — genom nu beslutade yrkesskolor ge upphov till en svensk textil verksamhet, som ekonomiskt lönar sin utövare, var denna än är bosatt. En väg till återhåll i den kvinnliga befolkningens rusning till städerna och fabrikerne bjuder det till synes oansenliga kvinnliga handarbetet för dem, som kunna något. Dessa förmå tillsamman skapa en för rikets goda ekonomi ej oväsentlig näringsgren.

Statsunderstöd till stödjande av den kvinnliga slöjden på alla denna undervisnings olika stadier är därför väl befogat. Handarbetslärarinnornas utbildning är en nationell angelägenhet.

Den ekonomiska ställningen för sistnämnda läroanstalt, sådan den beräknats för år 1921, framgår av en ansökningen bifogad tablå, så lydande:

Beräknad utgifts- och inkomststat för år 1921

för föreningen Handarbetets vänner och Hulda Lundins högre slöjdseminarium.

Utgifter:

Avlöningar	kronor	14,000:—
Hyror och uppvärmning av lokaler	»	4,700:—
Belysning och städning	»	1,250:—
Materiell, inventarier och bibliotek samt underhåll av inventarier	»	1,200:—
Diverse: skriv- och tryckkostnader, telefon, brandförsäkring m. m. samt till oförutsedda utgifter	»	2,200:—
	Summa kronor	23,350:—

Inkomster:

Terminsavgifter	kronor	6,000:—
Statsanslag	»	8,000:—
Brist	»	9,350:—
	Summa kronor	23,350:—

I gemensamt utlåtande den 6 december 1919 tillstyrka läroverksöverstyrelsen och skolöverstyrelsen de begärda anslagsbeloppen och hemställa om förslag till riksdagen angående ett anslag för år 1921 å 24,000 kronor till berörda tre läroanstalter. Överstyrelserna anse en förhöjning av nu utgående statsunderstöd vara i hög grad av behovet påkallad samt den föreslagna ökningen rimlig och billig.

Departementschefen.

Ifrågavarande läroanstalters betydelse inom vårt undervisningsväsen och det statsintresse, som fylles genom deras verksamhet, torde numera få anses allmänt erkända, ej minst genom de anslag — för år 1920 med höjda belopp — som av riksdagen beviljats dessa anstalter. Det synes mig skäligt, att staten, i den mån så ske kan, underlättar de ekonomiska svårigheter, som den rådande dyrtiden medfört och som hotar att förkväva dessa läroanstalters verksamhet. Den för år 1920 vidtagna ökningen av anslaget har synbarligen icke varit tillräcklig, i synnerhet då det gäller att möta de ökade kraven, företrädesvis på höjda lärararvodena, samt de stegrade hyreskostnaderna. De beräknade staterna för de olika anstalterna hava icke givit mig anledning till erinran, och jag anser mig följaktligen böra tillstyrka, att de begärda och jämväl av överstyrelserna förordade beloppen varda äskade hos riksdagen.

Jag hemställer alltså, det Eders Kungl. Maj:t tacktes föreslå riksdagen att till understöd enligt de bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna gott meddela, åt vissas anstalter för utbildande av lärarinnor i handarbete anvisa på *extra stat* för år 1921 ett förslagsanslag, högst, 24,000 kronor, att utgå med högst 8,000 kronor till en var av följande läroanstalter, nämligen Maria Nordenfelts kvinnliga yrkesskola i Göteborg, Andrea Eneroths handarbetskola och seminarium i Stockholm samt föreningen Handarbetets vänner och Hulda Lundins högre slöjdseminarium i Stockholm.

Till vad departementschefen sålunda hemställt behagade Hans Maj:t Konungen, på tillstyrkan av statsrådets övriga ledamöter, lämna bifall; och skulle proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Gösta Neuendorff.